A close-up photograph of a pencil tip pointing towards a graph on a grid. The graph shows a series of data points connected by a line, with some points highlighted by a shaded area. The background is a light-colored grid with some faint numbers and lines. The overall image has a warm, slightly blurred aesthetic.

VÝZKUMNÉ METODY V PSYCHOLOGII

Diagnostická činnost

- **Diagnostická činnost** je souhrn postupů a technik jejichž cílem je stanovit diagnózu (psychický stav jedince).
- Jejím cílem může být např.:

Diagnostická metoda

- **Psychodiagnostická metoda** = soustava podnětů jimiž záměrně vyvoláváme chování nebo vymežeme podmínky pro sledování chování (úkony, jednání, slovní odpovědi) zkoumané osoby.
- Toto chování přesně registrujeme (měříme) a pak z něho usuzujeme na zvláštnosti příslušných psychických procesů, stavů nebo vlastností.

Kde se používá diagnostická činnost?

- Zdravotnictví
- Školství
- Poradenství
- Výrobní sféra
- Služby
- Doprava
- Sport
- Armáda

Zásady práce s diagnostickými metodami

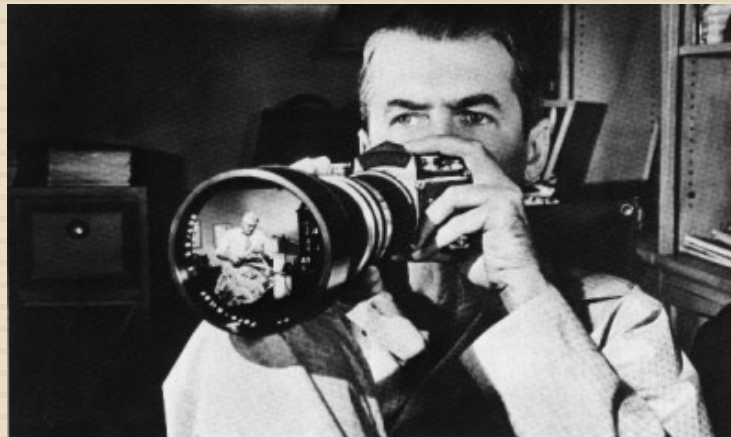
- Psychodiagnostické metody může zásadně používat jen *odborný psycholog*, který je povinen respektovat etický kodex.

Psychologické metody

- Pozorování
- Experiment
- Rozhovor
- Dotazník
- Anamnéza
- Sebepozorování, introspekce
- Rozbor výsledků činnosti
- Posuzování (rating) a měření
- Standardizované psychologické metody
- Projektivní techniky

Pozorování

- Pozorování volné x zaměřené
- Přímé x zprostředkované
- Zúčastněné x nezúčastněné (naturalistické)
- Systematické

Experiment

- Prostředek ke zjišťování kauzálních vztahů mezi proměnnými.

Experiment

□ Klíčové rysy experimentu:

- **nezávislá proměnná** (faktor, který měníme) versus **závislá proměnná** (faktor, který je měřen)
- **experimentální skupina** (zasahuje se do průběhu dějů) versus **kontrolní skupina** (děj probíhá bez zásahu)

Typy experimentů

- **Laboratorní x v přirozených podmínkách**
- **kvaziexperiment**

Rozbor slovních projevů

- **Rozhovor:** diagnostický, terapeutický, anamnestický, výzkumný, poradenský, výběrový.
- Diagnostické interview: *neřízené* - respondent má volnost ve výběru témat, rozhovor není předem programován.
- *Řízené:* examinátor zaměřeným a organizovaným způsobem získává informace o zkoumané osobě.

Formy rozhovoru

- Strukturované interview
- Polostrukturované interview
- Nestrukturované interview
- Volné asociace

Technika kladení otázek

Typy otázek:

- a) přímé (ano/ne) – ptáme se přímo (Utrácíte zbytečně a často?)
- b) nepřímé (nedirektivní) – ptáme se opisem, k jádru věci se přibližujeme oklikou (Máte dojem, že někdy neodoláte a koupíte si sice pěknou, ale nepotřebnou věc?)
- c) projektivní – vycházíme z principu identifikace respondenta s jinými lidmi, do nichž projikují své postoje, názory apod. (Co soudíte o lidech, kteří něco koupí a neuvažují o tom, jestli věc potřebují?)

Dotazníky

- dotazníky obsahují určité množství otázek nebo tvrzení, které má testovaný jedinec posoudit. Musí se zamyslet nad vlastním prožíváním a vybrat z předložených možností tu nejméně obtížnou.
- **Jednodimenzionální x multidimenzionální**
- **Dotazníky** jsou tvořeny otázkami, na které respondent odpovídá
- **Inventáře** jsou tvořeny oznamovacími větami, respondent vyznačuje míru souhlasu

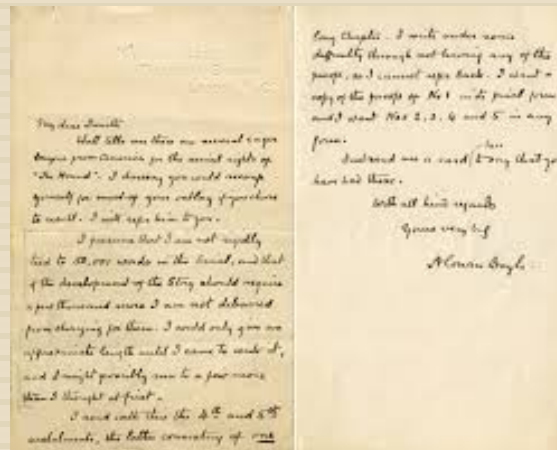
Anamnéza

- Zjišťování údajů z minulosti jedince, které mají význam pro poznání osobnosti. Jejím cílem je získání a kategorizace relevantních údajů z minulosti, které pomáhají vysvětlit současný stav.

- Autoanamnéza x heteroanamnéza

Rozbor výsledků činnosti – analýza produktů

- Stejný produkt může být u různých osob výsledkem různých psychických vlastností, procesů, stavů, a také jiných vnějších podmínek.

Posuzování (rating) měření

- Posuzujeme údaje získané pozorováním, přirozeným experimentem, rozbořením výsledků činnosti aj.
- Záleží na posuzovací stupnici. Užívá se stupnic o třech, pěti, šesti nebo sedmi stupních.
- Posuzování výzkumníkem x sebeposuzování

Standardizované psychodiagnostické metody

- Především testy a osobnostní dotazníky
- Jsou **standardizované**:
- přesně určeny úkoly předkládané zkoumané osobě a také způsob jejich předkládání, instrukce, vysvětlení, popřípadě způsob a míra pomoci. Přesně je také určen způsob zpracování a hodnocení výsledků. Výsledky z vyšetření jednotlivé osoby srovnáváme s výsledky druhých osob, s normami, které byly zjištěny statistickým zpracováním výsledků velkého počtu osob při standardizaci před zavedením testu do praxe.

Projektivní techniky

- Vycházejí z předpokladu, že člověk promítá (projikuje) své vnitřní procesy, fantazie i potlačené motivy do předložených mnohoznačných podnětů, takže tyto techniky mohou vést ke zjištění i nevědomých momentů.
- Např. Rorschachův test
- TAT (tematicko apercepční test)

